

можливих заходів з відвернення настання негативних наслідків реалізації такого «ризикового» рішення. Медичний професійний ризик визначено як ймовірна можливість настання негативних наслідків, небажаних, але можливих, які необхідно враховувати при здійсненні будь-якої медичної діяльності, як при застосуванні традиційних медичних

Таким чином, реалізація професійних обов'язків медичними працівниками пов'язується з існуванням щоденних ризиків, з прийняття нестандартних рішень, з необхідністю застосування інноваційних методів лікування тощо.

З урахуванням визначення пріоритету захисту життя та здоров'я людини доцільним вважаємо здійснення конкретизації норм чинного законодавства з питань застосування обставин, що виключають злочинність діяння.

шляхів лікування (так званих протоколів лікування), так і використанні інноваційних методів лікування.

1. Янчуков М. В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння : Дис.канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 2004. 187 с.

2. Сапронов О. В. Кримінальна відповідальність за насильницьке донорство дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 Національна академія внутрішніх справ України. К., 2005.

3. Справа №: 1-420/11 : постанова Олександрійського міськрайонного суду Кіровоградської області від 27 жовтня 2011 р.
URL.: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/52113689>

4. Битеев В. Крайняя необходимость и обоснованный риск в медицинских отношениях. *Уголовное право*. 2001. №3. С.21-24.

5. Ившин И.В. Обстоятельства, исключющие преступность деяния в сфере профессиональной медицинской деятельности. *Медицинское право*. 2006. №1. С. 34-36.

Золотухіна Л. О.,

доктор юридичних наук, доцент, професор
кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СПВІДНОШЕННЯ ПРИВАТНИХ ТА ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Одним із пріоритетних напрямів соціальної політики є державна політика, спрямована на формування та збагачення соціальної безпеки людини і суспільства. Соціальний захист, соціальна безпека та соціальний розвиток, соціальні відносини органічно поєднані: без розвинутих соціальних відносин не може бути стабільної соціальної безпеки людини, суспільства, а остання здебільшого зумовлює розвиненість, зрілість процесів соціального, суспільного розвитку. Поняття «соціальна безпека» в науковій літературі досліджено не досить, не знайшло воно відповідного розвитку і в системі соціальної по-

літики та національної безпеки України.

Важливим інструментом формування соціальної безпеки є дотримання соціальних стандартів якості та рівня життя. Держава повинна затвердити пріоритетними не мінімальні, а оптимальні соціальні стандарти, які мають забезпечити різним категоріям населення рівні соціальні можливості, перспективи горизонтальної та вертикальної мобільності та умови для саморозвитку [1, с. 487].

Соціальна безпека забезпечується в процесі трансформації суспільних, зокрема соціальних відносин. Основними складниками соціальної сфери, через які виявляється рівень забезпечення соціальної безпеки, зокрема, є добробут, рівень доходів населення, оплата праці, стан здоров'я, зайнятість, демографічна ситуація, соціально-класова диференціація, соціальний захист, пенсійне забезпечення тощо. Вона залежить від соціально-економічного розвитку, наявності людських, матеріальних, природних ресурсів.

Стан соціальної безпеки в Україні характеризується низьким рівнем та якістю життя громадян України, несформованістю середнього класу; значною часткою населення, яке живе за межею бідності, поглибленням демографічної кризи, скороченням тривалості життя, старінням населення. Ситуація на вітчизняному ринку праці характеризується зростанням застійного безробіття, низькою ефективністю праці та недостатнім рівнем її оплати; зuboжінням значної частини працюючого населення; відсутністю умов збереження і розвитку людського, трудового та інтелектуального потенціалу країни; погіршенням стану здоров'я працівників; низькою вартістю робочої сили тощо.

Не завжди соціальна допомога надається тим категоріям населення, які її дійсно потребують, призводячи до неефективного використання ресурсів і нерівності системи соціального захисту. Соціальні деформації (стрімке соціально-нерозшарування, збідніння широких верств населення, руїнація трудового потенціалу суспільства) створюють загрози соціальній безпеці України.

Одним із головних чинників загрози соціальній безпеці держави є «соціальні суперечності, які виникають всередині соціальної системи, але це не всі протиріччя, а лише ті, що призводять до соціального конфлікту» [2, с. 13]. Основними чинниками загроз національній безпеці у соціальній сфері є низький рівень життя та соціальної захищеності значних верств населення; наявність великої кількості громадян працездатного віку, не зайнятих суспільно корисною діяльністю; незадовільний стан системи охорони здоров'я; тенденції моральної та духовної деградації в суспільстві; неконтрольовані міграційні процеси в країні тощо [3]. Тому все, що знижує якість життя, завдає шкоди конкретній людині, суспільству, є факторами, які загрожують соціальній безпеці. Існує чітка залежність між показником соціальної стабільності суспільства та рівнем соціальної безпеки.

Порушення соціальної стабільності суспільства неминуче призводить до

підвищення соціальної безпеки [4, с. 137; 11]. Найбільші загрози соціальної безпеці спричинені низькою ефективністю та якістю державного управління соціальними процесами. На нашу думку, перелічені вище чинники є лише похідними від недосконалості рішень, які приймаються органами влади, діяльність якої характеризується суперечливістю, орієнтацією на досягнення поодиноких цілей і недостатнім урахуванням практичної адаптованості заходів, що впроваджуються, до реальних умов, які склалися в суспільстві. В соціальній сфері причиною виникнення протиріч стає розрив між декларуванням повноцінного соціального захисту і реальною беззахисністю громадян. Соціальні протиріччя часто призводять до соціальних конфліктів, під якими розуміється «вища стадія розвитку протиріч у системі відносин людей, соціальних груп, соціальних інститутів суспільства, яка характеризується максимальним підсиленням протилежних тенденцій і інтересів у поведінці індивідів і соціальних спільнот і супроводжується їх конфронтацією та боротьбою» [5, с. 172]. Конфлікти вважаються природною частиною соціальних і трудових відносин. Лише під впливом низки відповідних чинників соціальні конфлікти та протиріччя набувають ознак загрози.

Створення умов для економічної свободи, можливість вільного вибору сфери господарської діяльності, розвиток підприємництва, малого та середнього бізнесу, економічна стабілізація, реформування відносин власності, лібералізація господарських зв'язків тощо, наголошують В.А. Скуратівський і В.П. Троцинський, тими чинниками, які сприятимуть створенню економічних передумов для розширення сфери впливу економічних відносин на соціальний розвиток суспільства, забезпечення його соціальної безпеки.

Шляхом розбудови національної економічної системи є формування в суспільстві соціальних цінностей у сфері економічного життя, що ґрунтуються на свободі економічної діяльності, незалежності суб'єктів господарського життя, які сприяють соціальному розвитку, новій якості соціальних відносин, значно підвищують соціальний статус людини. Цьому має сприяти розвиток системи договірної регуляції, більш чітка позиція держави в рамках соціального діалогу. Реформування системи оплати праці доцільно спрямувати на наближення рівня галузевої та кваліфікаційної структури оплати праці до реальних вартостей та стану робочої сили, формування дієвого та гнучкого ринку праці, підвищення мобільності робочої сили.

Концептуальні засади реформування нормативно-правової бази соціальної безпеки необхідно розробляти на основі аналізу ефективності реалізації соціальних та економічних програм. У законодавстві України доцільно систематизувати такі складники соціальної безпеки як соціальні інтенси, загрози та напрями її забезпечення. У чинних нормативно-правових актах, які визначають державну політику у сфері соціальної безпеки, відсутня системність (дотримання визначених на перспективу пріоритетів) і наступність (логічний зв'язок цих актів із попередніми та наступними спорідненими актами). Тому слід у чинних нормативно-правових актах України, які визна-

чають державну політику у сфері соціального захисту та соціального забезпечення, на думку В.А. Скуратівського, О.М. Палія, Е.М. Лібанової, В.П. Трощинського, чітко визначити пріоритети цієї політики, що сприятиме прийняттю та реалізації її як єдиного взаємопов'язаного комплексу принципів. У таких актах доцільно чітко визначити показники результативності, які б дали змогу оцінити актуальний стан реалізації та ефективність державної політики [6].

Висновки. Отже, важливим є підвищення ефективності державного та регіонального управління соціальною безпекою. Для ефективної реалізації визначених напрямів забезпечення соціальної безпеки виникає необхідність розробки досконалого механізму узгодження інтересів держави та регіонів, формування системи пріоритетних інтересів держави з урахуванням регіональних особливостей. Аналіз теоретичних засад забезпечення соціальної безпеки, визначення чинників її забезпечення дали змогу обґрунтувати шляхи забезпечення соціальної безпеки українського суспільства в аспекті таких важливих складників суспільних відносин як економічні, соціально-класові, соціально-трудові відносини, соціальний захист і пенсійне забезпечення. Формування ефективного механізму забезпечення соціальної безпеки потребує розробки та вдосконалення концептуальних і правових основ її забезпечення. Забезпечення соціальної безпеки має бути спрямовано насамперед на недопущення непоправних соціальних руйнувань або таких негативних наслідків, які потребують для свого відновлення дуже великих зусиль і тривалого часу.

1. Куценко В.І., Удовиченко В.І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку. Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2011. 656 с.

2. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. Соціальна безпека: теорія та українська практика : монографія за ред. І.Ф. Гнибіденка, А.М. Колота, В.В. Рогового. Київ : КНЕУ, 2006. 292 с.

3. Концепція економічної безпеки України / кер. проекту В.М. Геєць. Київ : Логос, 1999. 56 с. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки* No 2. 2020

4. Приятельчук А.О., Іщенко О.М. Соціальна безпека в контексті управління розвитком суспільних відносин. *Альманах. Філософські проблеми гуманітарних наук*. 2010. No 19. С. 135–140.

5. Гриненко А.М. Соціальна політика : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 309 с.

6. Скуратівський В., Линдюк О. Соціальна безпека українського суспільства та шляхи її забезпечення. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wpcontent/uploads/2013/11/2011-3-28.pdf>.